

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/28983> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Ehsani, Kaveh

Title: The social history of labor in the Iranian oil industry : the built environment and the making of the industrial working class (1908-1941)

Issue Date: 2014-10-02

Samenvatting

Dit proefschrift is een sociale geschiedenis van het ontstaan van de Iraanse olie-industrie en de vorming van de arbeidersklasse daarbinnen in de provincie Khuzestan in Iran tijdens de eerste decennia van de 20e eeuw tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog (1908-1941). Het proefschrift concentreert zich op de vorming van de bebouwde omgeving van Abadan, een industriestad die snel werd gebouwd door de Anglo-Persian Oil Company om 's werelds grootste raffinaderij te huisvesten tijdens een turbulente periode tussen 1909 en 1927. Abadan werd al snel het hart van een onderneming die meehielp met het transformeren van lokale omstandigheden, maar ook van de nationale economische en politieke relaties, regionale geopolitiek en het mondiale industriële kapitalisme.

De belangrijkste stellingen van dit proefschrift zijn driedelig. De eerste stelling is dat het vormen van de arbeidersklasse in de olie-industrie de ontmanteling van de bestaande vormen van het sociale en economische leven in de regio met zich meebracht. Door de grondonteigening van de lokale bevolking werd industriële loonarbeid het belangrijkste alternatief om in levensonderhoud te voorzien. Om de sociale geschiedenis van de oliewerkers te kunnen duiden is het belangrijk om de landelijke en pastorale werelden waaruit arbeiders kwamen te begrijpen, net zoals het belangrijk is te onderzoeken hoe ondergeschikte werknemers en bevolkingsgroepen zich verzetten tegen de gedwongen ondergang van hun vroegere sociale leven, hoe zij over hun nieuwe omstandigheden onderhandelden en hebben bijgedragen aan de vormgeving van de moderne industriële en extractieve orde van het oliekapitalisme dat hun wereld verving.

De tweede stelling is dat het vormen van de olie-industrie in Iran niet simpelweg de verspreiding van kapitaal, technologie en kennis van het westen naar een 'achterlijk gebied' betekende, maar dat het een voorbeeld is van verweven Global Labor History waarin de vereisten van kapitaalaccumulatie en de formatie van de natie-staat verschillende regio's, populaties, en vormen van economische activiteit bij elkaar brachten. Dit proces ging vaak gepaard met geweld. De derde stelling is dat de sociale geschiedenis van arbeid in de olie-industrie het beste bestudeerd kan worden als een stedelijke geschiedenis, omdat de interacties van de talloze sociale factoren die

direct of indirect betrokken waren bij de constructie van de olie-industrie samen kwamen en op elkaar inwerkten binnen de bebouwde omgeving van Abadan.

De benadering van dit proefschrift is interdisciplinair, zowel theoretisch als methodologisch. Het combineert inzichten van de kritische sociale geografie, marxistische politieke economie en sociale geschiedschrijving met een poststructuralistische analyse van machtsverhoudingen. Methodologisch steunt dit proefschrift op veldwerk van de auteur uitgevoerd in de provincie, gecombineerd met uitgebreid gebruik van primair archiefmateriaal en secundaire historische en analytische literatuur.

De stedelijke en geografische benadering van het proefschrift biedt een uniek perspectief op de sociale geschiedenis van arbeid in de olie-industrie. De bebouwde omgeving van Abadan was de materiële en fysieke plaats die werd gevormd door de acties en interacties van alle belangrijke maatschappelijke actoren die betrokken waren bij het tot stand komen van deze mondiale industrie, en op haar beurt omlijste deze omgeving de activiteiten van deze actoren en bood hen structuur. Sommige van deze maatschappelijke actoren waren direct betrokken bij het ontstaan van de olie-industrie. Deze actoren betroffen de lokale landelijke bevolking van boeren en veehouders, die als loonarbeiders, bewakers en tijdelijke arbeiders in dienst van de olie-industrie waren. Het ging ook om Iraanse regeringsfunctionarissen die ernaar streefden om de industrie te reguleren en om het gezag van een opkomende natie op te leggen aan een afgelegen provincie. Tenslotte bestonden deze actoren ook uit internationale oliehandelaren, aanleggers van boortorens, ingenieurs, accountants, stedenbouwkundigen en adviseurs, die de eerste fundamenten van het oliekapitalisme in de Perzische Golf legden.

Er waren echter ook andere sociale actoren betrokken bij de vorming van de olie-industrie, die weliswaar niet in deze sector werkten, maar toch hun levens erdoor zagen veranderen, en zelf bijdroegen aan de consolidatie van de olie-industrie. Tot deze secundaire actoren behoorden soldaten, Britse diplomaten, kinderen en verre families, stedelijke grondbezitters, politieke activisten, smokkelaars, prostituees, bedelaars, lokale boeren, handelaren, politiemensen en arme migranten die naar de stad kwamen om in de marges van de olie-industrie te leven en te werken. Dit proefschrift toont aan dat de bebouwde omgeving van Abadan tot stand kwam door de

interactie van al deze actoren, waardoor de sociale geschiedenis van olie en de vorming van de arbeidersklasse in de olie-industrie in Khuzestan in essentie de geschiedenis van stadsvorming is.

Hoofdstuk 1 legt het theoretisch kader van dit proefschrift uit. Het introduceert en beschrijft een aantal concepten waarmee de kritische benadering van de sociale geschiedenis van olie in dit proefschrift bestudeerd wordt. Deze concepten zijn o.a. *oil complex*, *oil habitus*, and *oil encounter*.

Hoofdstuk 2 onderzoekt de regionale en nationale configuraties van de Perzische Golf en Iran die vanaf de late 19^e eeuw tot 1926 bepalend waren voor de wereldpolitiek van het Britse imperium. Het analyseert de perspectieven en motieven van verschillende politieke actoren in Iran, Engeland, Brits India, en Khuzestan, en evalueert de gevolgen van de ontdekking van olie en de ontwikkeling van de olie-industrie op hun onderlinge verhoudingen. Dit hoofdstuk laat zien dat hoewel de Britse staat na het einde van de Eerste Wereldoorlog eenheid uitstraalde, ze in feite geplaagd werd door interne spanningen en praktische beperkingen terwijl ze geconfronteerd werd door de mogelijkheden en gevaren van het politieke systeem in Iran en de olie-industrie die daar gebouwd werd. Dit hoofdstuk beschrijft zodoende de mondiale en regionale geopolitieke achtergrond die nodig is om de sociale geschiedenis van de Iraanse olie-industrie te begrijpen.

Hoofdstuk 3 onderzoekt de lokale agrarische en pastorale samenlevingen in het zuidwesten van Iran omdat ze deel uitmaakten van de mondiale verhoudingen van het oliekapitalisme. Dit hoofdstuk kijkt naar de politiek van eigendom en de wettelijke contracten tussen het oliebedrijf, stamhoofden en lokale zakenmensen om het proces waarmee lokale samenlevingen ondergeschikt werden gemaakt aan de olie-industrie inzichtelijk te maken. Het verbindt ook de rurale populaties, het achterland van Abadan en het fysieke landschap met de olie-industrie. De sociale geschiedenis van olie en arbeid zijn namelijk niet alleen verbonden met de plaatsen van directe productie (de raffinaderijen), exploitatie (de olievelden), maar ze zijn ook verbonden met de rurale gebieden waaruit olie-arbeiders gerekruteerd worden en die getransformeerd werden doordat olie-installaties de bestaande economische en sociale levensvormen vervingen.

Hoofdstuk 4 onderzoekt de mondiale effecten van de Eerste Wereldoorlog op de opkomst van olie als de primaire brandstof die de plaats van kolen in nam en de

opkomst van het Fordsime – een sociale en politiek-economische orde gebaseerd op industriële massaproductie en consumptie – mogelijk maakte. Dit hoofdstuk onderzoekt de transformaties van industriële arbeidsverhoudingen, de invloed van massapolitiek en de veranderende rol van de staat die sociale maatregelen introduceerde als reactie op toenemende conflicten tussen sociale klassen. Deze analyse maakt het mogelijk om de ontwikkeling van industriële arbeidsverhoudingen in de Iraanse olie-industrie te kunnen plaatsen binnen het kader van Global Labor History. Het laat zien dat deze verhoudingen niet reeds bestaande praktijken waren die vanuit Groot-Brittannië en de rest van Europa naar Iran getransplanteerd werden, maar dat ze onderdeel waren van grotere mondiale trends.

Hoofdstuk 5 en 6 integreren deze inzichten in de micro-analyse van de stedelijke en sociale transformaties van Abadan in het interbellum, toen de consolidatie van de olie-industrie plaatsvond. Hoofdstuk 5 onderzoekt de vestiging van het rekruteerbeleid en de beperkte sociale maatregelen die de oliemaatschappij tegen wil en dank, en met enig paternalisme introduceerde om arbeiders en hooggekwalificeerde werknemers aan te trekken voor werk in de extreem moeilijke omstandigheden van de olie-industrie. Deze maatregelen bestonden uit onderwijsvoorzieningen om Iraanse arbeiders beter op te leiden, de bouw van sociale faciliteiten voor Europese werknemers, en de vestiging van pr-activiteiten om het imago van het bedrijf te verbeteren.

Hoofdstuk 6 concentreert zich op de stedelijke politiek van Abadan en de transformatie van deze door migratie en industrie gevormde stad. De oliemaatschappij probeerde in naam van de bestrijding van besmettelijke ziektes en de bevordering van de volksgezondheid een hiërarchische en rationele orde aan Abadan op te leggen. Maar deze maatregelen creëerden exclusief voor Europese en geprivilegieerde werknemers bestemde enclaves en leidden tot vormen van segregatie die kwaad bloed zetten bij de benadeelde groepen. Er ontstonden solidariteitsbewegingen in Abadan die olie-arbeiders en andere inwoners samenbrachten in collectieve acties tegen de pogingen van het oliebedrijf om mensen te evacueren en exclusieve enclaves te creëren. Deze bewegingen die ‘het recht op de stad’ opeisten creëerden nieuwe vormen van stedelijke identiteit, en smeedden nieuwe politieke allianties die het oliebedrijf en de Iraanse regering dwongen om met de olie-arbeiders te onderhandelen.

Hoofdstuk 7 bevat de conclusies van het proefschrift over de sociale geschiedenis van Abadan, de provincie Khuzestan, de olie-industrie, de werkende klassen in het interbellum en het schets de contouren voor toekomstig onderzoek.